

APPI: SEENED MAJAS!

Tahame täiendada TM Kodu & Ehituse märtsinumbris ilmunud artiklit "Mida peaks teadma majavammist?" ja tutvustada üldist hetke seisu majaseente, eriti majavammi valdkonnas Eestis.

TEKST ANNA BAKLAN (mükoloog), MARGUS HELISALU (kahjuritõrjuja – ehitiste konserveerimine), HEIKI KRUSALU (biotsiidide edasimüüja), JANE OJA (mükoloog)
FOTOD JANE OJA, ENE INDERMITTE, ANNA BAKLAN

Igal aastal puutuvad paljud meist ühel või teisel moel kokku majaseente põhjustatud kahjustustega ja seega on kasulik uuesti meelde tuletada mõned tunnused, mille järgi oleks majavammi võimalik lihtsalt ära tunda ja eristada teistest majades kasvavatest seentest.

Majavammi mitmepalgelisus

Majavammi niidistik võib olla nii jämedate seeneväätidena kui ka vatja valge massina. Seeneväädid meenutavad pigem jämedaid puujuuri, mis võivad olla kuni 3 cm läbimõelduga. Kuivanult saab neid murda nagu kuivi oksid ning murdmisel on ka sarnane kõla. Valgel vatjal seeneniidistiku massil on alati kollakaid, roosakaid ja violetseid varjundeid ning vananedes muutub seeneniidistik tumehalliks ja tekib siidjas läige. Sobivad tingimused seeneniidistikuna kasvamiseks on kõrge niiskusesisaldus, minimaalne

Majamädiku niidistik kivipinnal.

õhuliikumine ja temperatuurid alla 25 °C, kõige paremini 20 °C juures.

Seeneniidistiku kasv võib olla väga varieeruv, kuid enamus katseliselt mõõdetud seeneniidistiku kasvukiiruseid on jäänud vahemikku 5-9 mm päevas. Kiirelt suudab majavammi niidistik kasvada materjalidel, mis ei sisalda tselluloosi. Samas võivad ka teised puitu lagundavad seened levida anorgaanilistele materjalidele (enamasti kivist materjalidele). Sellised seened on majamädik (*Coniophora puteana*), *Serpula pulverulenta*, erinevad korgikuliid (*Antrodia spp.*) ja teised seened.

Sobivates keskkonningimustes are-

nevad eostest seeneniidid, mis on aga lühiealised, kui need ei kasva kokku teistest eostest kasvanud seeneniididega. Seetõttu on vähetõenäoline eelmises artiklis esitatud väide, et kaugemale arenenud kahjustused ja viljakehade puudumine on seletatavad asjaoluga, et seeneniidistik oli pärit ainult ühest eosest. Viljakehade areng on siiski mõjutatud eelkõige keskkonningimustest, näiteks temperatuurist, õhu liikumisest. Seega ei peegelda majavammi viljakehade olemasolu ilmingimata kahjustuse vanust, mida ekslikult arvatakse, vaid hoopis ebasoodsaid tingimusi seeneni-

KOMMENTAAR

Garantii ja nõudeõigused

■ **TÕRJETÕÖDE** puhul on tegemist töövõtuga, millele kohalduvad võlaõigusseaduse töövõtulepingu sätted (VÕS §635 jj). See sarnaneb müügilepingu regulatsiooniga seoses puudusega tootega. VÕS §642 lg 2 on peamine säte, mis räägib kuue kuu ja kahe aasta reeglist ehk kui puudus ilmneb esimese 6 kuu jooksul, eeldatakse, et puudus oli olemas töö üleandmisel ning teisel juhul töövõtja vastutab tehtud töö eest kahe aasta jooksul. Puuduse teavitamise kohta kehtib VÕS §644 lg 1: kahe kuu jooksul tuleb teavitada lepingutingimustele mittevastavusest puuduse teadaasaamisest. Need on tarbijatele suunatud õigused, mitte ettevõtetele.

Garantii osas rõhutan: see on midagi muud kui kaheaastane pretensiooni esitamise periood. Garantii on tegemist siis, kui kliendile antakse täiendav õigus või pikem periood, mille jooksul ta saab esitada töövõtjale etteheideid tehtud töö kohta. Seega saaks garantiiks olla näiteks üks aasta lisaks VÕS §642 lg-s 2 nimetatud perioodile ehk kokku on tellijal õigus esitada töövõtjale etteheideid tehtud töö kohta kolm aastat.

Kuivõrd biotsiiditootjad ei ole ette näinud kuigi pikka aega biotsiidi mõju kohta, pole mõistlik anda teostatud töödele garantiid. Pigem tuleks rõhuda tarbija õigusele esitada pretensioon VÕS §642 lg-st 2 tuleneval ajal. Lisaks tuleks kliendile selgitada, et kahjustuse tekkepõhjuste likvideerimata jätmisel (kliendi, mitte töövõtja süül) või uues kohas kahjustuse tekkimisel ei ole kliendil õigust pretensiooni esitada.

Võttes aluseks ühe pikaajalise tõrjepakkumise koos garantiitingimustega, tekib mul küsimus, kuidas tõrjepakkumise saab anda sellist pikaajalist garantiid, kui biotsiiditootja juba ei näe sellist võimalust. Muidugi võib töövõtja sellise pikaajalise garantiid anda, kuid sellise garantiid andmise puhul tuleb ettevõtjal arvestada tulevikus tekkivate kohustustega, mille maksimust ettevõtja ei oska garantiid andmise hetkel aimatagi. Töövõtja peab ju ka endale mõtlema ja mitte tühje lubadusi õhku loopima või andma lubadusi, millega endale kahju teeb. Iga ettevõtja teab ise, millistel tingimustel ta klientidele teenust osutab, kuid ettevõtluse eesmärk on kasumi teenimine, mistõttu tuleks enne garantiid andmist põhjalikult läbi mõelda sellest tulenevad riskid. Kokkuvõtlikult on mõistlik töövõtjal piirduda VÕS §642 lg-s 2 antud pretensiooni esitamise ajaga ning üksnes kaalukatel põhjustel anda tellijale pikemaajaline garantiid.

KRISTIN KRAFT, KRAFT LAW OÜ JURIST

KUNA BIOTSIIDI-TOOTJAD EI NÄE PIKALT ETTE BIOTSIIDI MÕJU, POLE KA MÕISTLIK ANDA TÖÖLE GARANTIID.

➔ *Asterostroma cervicolor* niidistik kivipinnal.

distiku arenemiseks.

Seente analüüsid ja tõrje

Eestis ei ole praegu ühtki teadusasutust, mis tegeleks hoonetest seente määramisega, sellega tegelevad ainult nõ äriühingud. Lisaks eelmises artiklis nimetatud SA Eesti Mükoloogiauuringu Keskusele tegelevad seente määramisega veel osatühingud Majaseen, PestEkspert ja UKonsult. Seene määramine annab esmase informatsiooni, kuid edasisteks parandus- ja tõrjetõõdeks on vaja hinnata ka kahjustuse ulatust ja analüüsida võima-

likke tekkepõhjusteid, mis on olulisteks asjaoludeks seenkahjustuste likvideerimisel ja kordumise vältimisel.

Tavaliselt kipuvad inimesed majavammi kahjustusi alahindama ning teistalt ülehindama teiste puitu lagundavate seente kahjustusi. Majavammi seeneniidistik võib olla varjatult igasugustes pragudes ning areneda ka kõrvalruumidesse, kus põrandad ei pruugi olla veel vajunud. Seetõttu aitab põrandate ootutamine tuvastada vaid tugevamini kahjustunud piirkondasid. Lisaks sellele tuleks appi võtta kas endoskoop või osaliselt põrandaid avada ja vaadata põ-

randaid nii alt- kui ka seestpoolt.

Kui on kindlaks tehtud kahjustusi põhjustav seen ja selle ulatus, siis majavammi puhul on soovitatav küsida tõrjetõõdel abi vastavalt ettevõtelt ning mitte hakata ise katsetama erinevate vahenditega. Ettevõtte valikult tasub esmalt veenduda, et sel oleks olemas kahjuritõrje tegevusluba. See tähendab, et sellises ettevõttes on kindlasti üks kahjuritõrjuja kutsetunnistusega (spetsialiseerumisega ehitiste konserveerimisega) isik, kel on pikaajaline töökogemus ning kes oskab kasutada asjakohased tõrjemeetmeid, -aineid ja -seadmeid. Meie andmetel tegelevad ma-

➔ Puidu-kiudpooriku niidistik ja viljakeha kivipindadel.

jaseente tõrjumisega osaühingud Antivamm Ehitus, Majaseente Tõrje, Puleium ja Terve Ehitus.

↑ *Serpula pulverulenta* niidistik puidul ja pinnasel.

Mis tagab tõrjetööde garantii usaldatavuse?

Majaseente määramist ning tõrjetööd pakkuvad ettevõtted tegelevad väga spetsiifilise tööga, mistõttu ei saa neilt eeldada suuri käibeid. Seetõttu ei ole me nõus eelmise artikli väitega, et tõrjetööde puhul on garantii usaldatavus seotud krediidiinfos olevate andmetega ettevõtte kvartaalsete maksude (riiklike ja töötajajõumaksude) kohta. Need maksud kajastavad ettevõtte käivet ja töötajate arvu. Krediidiinfost võib küll kontrollida, ega ettevõttel ei ole maksevõlgu. Tasub silmas pidada, et väike käive ei võrdu kehva tööga, niisamuti nagu me ei saa pagariäri ja supermarketi käibeid võrreldes eeldada, et supermarketis pakutaks paremaid saiakesi kui pagariäris.

Garantiide puhul tasub tutvuda enne teenuse tellimist garantiitingimustega. Tingimused ei tohiks olla ebamõistlikud, nagu ka garantii kehtivusaeg. Näiteks:

kas 20aastase garantii puhul võime olla kindlad, et sel ajal sama ettevõtte veel tegutseb? Pikaajaliste garantiide andmisest on tõrjetööde valdkonnas saanud väga hea teenuse reklaam, sest sellega justkui suureneb müüja usaldusväärsus. Tegelikuses peab arvestama, et seenkahjustustest saab jäädavalt lahti vaid siis, kui likvideeritakse soodsad tingimused seenekasvuks. **K&E**

KAS 20AASTASE GARANTII PUHUL VÕIME OLLA KINDLAD, ET SEL AJAL SAMA FIRMA VEEL TEGUTSEB?